

Samma ämne – olika texttyper

Tänk dig att du har fått i uppgift att skriva en text om vikingar. Vad ska du skriva om? Ska du beskriva vad vikingatiden var för något eller ska du berätta en saga om ett barn under vikingatiden? Du måste helt enkelt ta reda på vilken typ av text som du förväntas skriva. Här ser du exempel på sex olika texttyper som alla handlar om vikingar.

Beskrivande text

Vikingatiden

Vikingatiden sträcker sig från 800-talets slut till cirka 1050 e.Kr. och är den sista perioden på den skandinaviska järnåldern. Vikingar kallades de nordiska sjömän som gav sig ut på långa båtresor, så kallade vikingafärder. Vikingarna for i alla väderstreck. De seglade över haven till Amerika, Grönland, Storbritannien och Spanien. Via floderna i öster tog de sig ända ner till Svarta havet och den stora handelsstaden Konstantinopel.

Handelsmän och erövrare

Många av vikingarna var handelsmän. De lastade sina skepp med bland annat järn, skinn, bärnsten och vildhonung som de sedan bytte till vapen, guld, silver, tyger och

vin. Andra vikingar erövrade eller plundrade städer och byar runt om i Europa. Många människor i Europa var rädda för vikingar.

Så levde man

De allra flesta människor som levde i Norden under vikingatiden var inte vikingar utan bönder, fiskare och jägare. Människorna levde i byar som bestod av flera gårdar. På varje gård levde en stor familj med en husbonde, en husfru och deras barn. Även mor- och farföräldrar och andra släktingar kunde bo på gården.

Vikingatiden
Slutet av järnåldern
kallas Vikingatiden.

Beskrivande text

En beskrivande text beskriver hur något ser ut eller är, till exempel ett djur, ett land eller en planet. Många faktatexter är beskrivande. Syftet med en beskrivande text är att förmedla information till läsaren. En beskrivande text består av en rubrik, inledning, fördjupning och avslutning. Det brukar även finnas fotografier, illustrationer, tabeller, kartor och diagram som hör till texten.

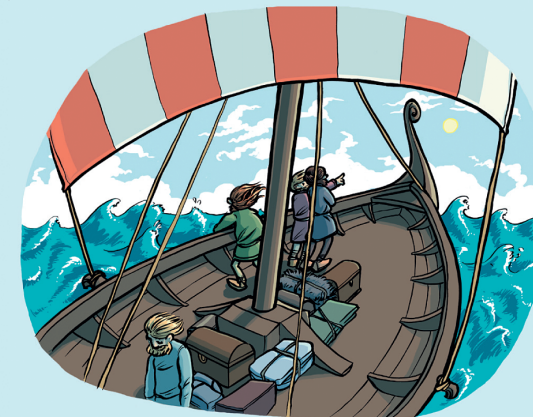
Förklarande text

Varför gav sig vikingarna ut på vikingafärder?

Det fanns flera skäl till varför vikingarna gav sig i väg på sina vikingafärder.

En anledning var att marken i hembyn inte räckte till för alla att odla på. Därför gav sig vikingarna av för att finna nya betesmarker till sina djur och ny mark att odla. När de fann en plats bodde det ofta andra människor där. Då erövrade de ofta platsen med våld. Men det hände också att det gick mer fredligt till.

En annan anledning till vikingafärderna var att vikingarna ville bedriva handel. Rika stormän packade sina skepp med järn, skinn, bärnsten och vildhonung och begav sig till handelsplatser för att byta till sig varor som vapen, guld, silver, tyger och vin. Ibland övergick handeln till sjöröveri. Vikingarna plundrade många byar längs med kusterna. En specialitet de hade var att kräva stora lösensummor för att låta bli att bränna ner en by eller döda byns ledare.

Förklarande text

En förklarande text reder ut varför något är som det är eller hur något fungerar, till exempel vattnets kretslopp. Många faktatexter är förklarande. En förklarande text består av en rubrik, inledning, fördjupning och avslutning. Det brukar finnas fotografier, illustrationer, tabeller, kartor och diagram som hör till texten.

Argumenterande text

Vikingarna hade inga hjälmar

Hur såg vikingarna egentligen ut? Hur klädde de sig? Många av oss får en bild i huvudet så fort vi hör ordet viking. En skäggig, långhårig krigare med en hjälm med två utstickande horn. Men det är dags att ta död på myten om vikingarna och deras hornprydda hjälmar.

För det första har arkeologerna inte funnit några bevis för att vikingarna hade horn på sina hjälmar. De få hjälmar från vikingatiden som arkeologerna funnit har varit utan horn.

För det andra är det först i slutet av 1800-talet som vikingarna avbildades med horn på hjälmen.

Argumenterande text

I en argumenterande text för en person fram sin åsikt och argumenterar för den, till exempel att barnbidraget ska höjas eller att det ska byggas fler lekparkar. Syftet med texten är att övertyga läsarna eller lyssnarna om att en åsikt är rätt. En argumenterande text består av rubrik, inledning, argumentation och avslutning. Insändare, debattartiklar och reklam är exempel på argumenterande texter.

med horn

Bland annat bar vikingarna i en känd operaföreställning av Richard Wagner hjälmar med horn, vilket anses vara en av anledningarna till att myten om hornhjälmarna spred sig. På målningar och bilder från tidigare århundraden har de inga hornförsedda hjälmar.

För det tredje menar forskarna att hornen på hjälmarna skulle ha varit opraktiska i krig. För vikingarna, som ofta var inblandade i strider, skulle en hornprydd hjälm ha gjort det svårare att röra sig smidigt.

Berättande text

Nannas vikingafärd

– Nanna!
Jag sträckte på mig och gnuggade sömnen ur ögonen.
– Jag är här, pappa! ropade jag och reste mig från min sovkoj.
I öster hade solen gått upp och vinden fläktade i det stora seglet på pappas långskepp. Framför mig låg den stora staden. Jag hade aldrig sett så många hus på en gång. Den stora kyrkan i mitten av staden såg ut som en jättes hus. Jag tänkte på vår lilla by där hemma. Det här var något helt annat.
– Miklagård, viskade jag.
En pirrande känsla spred sig från magen ut i hela kroppen. Vi var framme! Vår långa resa gick mot sitt slut.
Det här blir något att berätta för mamma och Truls när vi kommer hem, tänkte jag.

Berättande text

En berättande text handlar om en eller flera händelser som någon är med om. Texten kan handla om påhittade händelser och personer, men också om något som har hänt i verkligheten. Många berättande texter består av en inledning, ett problem och en lösning av problemet samt en avslutning. I en berättande text beskrivs personer, platser och händelser med hjälp av olika sinnen.

Instruerande text

En instruerande text förklarar i vilken ordning och på vilket sätt något ska utföras, till exempel hur man lagar en maträtt eller hur något ska monteras. Recept, bruksanvisningar och ordningsregler är exempel på instruerande texter. En instruerande text består av en rubrik, inledning och en arbetsgång.

Instruerande text

Gott och mättande vikingabröd

På vikingatiden bakade man ofta bröd direkt på en het stenhäll eller på stekpannor över öppen eld. Här är ett recept på ett gott och mättande vikingabröd som passar att äta till grillat kött.

Gör så här:

1. Blanda vetemjöl, havregryn och salt i en stor bunke.
2. Smula ihop blandningen med smöret.
3. Häll i honung och vatten.
4. Bearbeta till en kladdig deg.
5. Dela upp degen i lagom stora portioner.
6. Mjöla en kavel eller händerna.
7. Kavla eller platta ut degbitarna tills de blir tunna.
8. Stek brödet på medelvärme i en stekpanna i cirka 2 minuter.
9. Servera bröden till grillat kött.

Ingredienser

- 2 dl vetemjöl
- 1 dl havregryn
- 1 krm salt
- 25 g smör
- 2 msk flytande honung
- 1 dl vatten

Smakar bäst ute!

Återberättande text

Mitt besök på Vikingaliv

I går var jag och min familj på museet Vikingaliv i Stockholm. Det första vi gjorde när vi kom dit var att åka "Ragnfrids saga". Vi satte oss i en slags tågagn och sedan bar det av på vikingafärd. På resan fick vi se och höra hur det gick för Ragnfrid och hennes man Harald. Vi åkte österut och ner till Miklagård och sedan västerut. Jag fick veta jättemycket om vikingatiden.

Efter åkten tittade vi på utställningen på övervåningen. Där fanns en docka av en nordbo, som såg otroligt verklig ut! Jag lärde mig massor om hur vardagslivet var för människorna i Norden under senare delen av järnåldern.

Sedan åt vi mat i restaurangen. Jag och Ture åt köttbullar medan pappa åt något som hette vikingapanna.

Återberättande text

En återberättande text berättar om något som har hänt. Händelserna brukar ofta återberättas i kronologisk ordning, i den ordning de skedde. Då används tidsord som sedan, därefter och slutligen för att det ska bli tydligt. En dagbok består exempelvis av återberättande text.